

ELEKTRİKLİ SÜPÜRGE SATIN ALIRKEN VE KULLANIRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLARHande ŞAHİN¹
Sibel ERKAL²**ÖZET**

Teknolojide meydana gelen değişikliklerle birlikte yeni ve çeşitli elektrikli ev araçları piyasa çıkmış ve bunları kullanan ailelerin sayısı artmıştır. Bu durum araçların seçim, bakım ve kullanımı hakkında kullanıcının daha çok bilgi sahibi olmasını gerektirmektedir. Kullanıcılar elektrikli süpürgelerini de kapsayan büyük elektrikli ev araçlarını satın almadan önce ihtiyaçlarını doğru olarak saptamalı, iyi bir piyasa araştırması yapmalı ve satın aldıktan sonra da kullanırken kullanma kılavuzuna uygun olarak kullanılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Elektrikli Ev Araçları, Elektrikli Süpürge

CONSIDERING POINTS WHEN PURCHASING AND USING VACUUM CLEANERS**ABSTRACT**

Together with changing which occur in technology, new and various electrical household equipment came on the market and increased number of families which use them. This situation require that, user must be more informed about selection, maintenance and using of these equipments. Users must determine their necessity accurately, make a good marketing research before purchasing big electrical equipment which include vacuum cleaners and also after purchasing they must consider to user guide of equipment.

Key Words: electrical household equipment, vacuum cleaner

1. GİRİŞ

Her insan sağlıklı ve mutlu bir yaşam için işini daha az enerji harcayarak, kısa zamanda yapıp diğer faaliyetlerine yeterli zaman ayırmayı ister. Kişinin yapmak zorunda olduğu işleri yerine getirmesi, harcadığı zaman ve enerjiyi azaltarak yorgunluğunu minimuma indirmesi için yardımcı araçlar kullanması gerekir (Şafak ve Terzioğlu, 1987:5). Bu araçlardan biri olan ve büyük elektrikli araçlar kapsamına giren elektrikli süpürgeler Türk Standartları Enstitüsü'nin verdiği tanıma göre; 110-220 voltluk gerilimlerde elektrik motoruyla çalışan, bir emicisi bulunan ve bu emici vasıtasıyla tozları emmek suretiyle deposunda toplayan ve genel olarak ev, iş yeri ihtiyaçlarında kullanılan elle taşınabilir cihazlardır (TSE, 1963). İlk elektrikli süpürge 1901 yılında Hubert Cecil Booth tarafından yapılmıştır. Bu elektrikli süpürge benzin ile çalışan çok gürültülü bir model olarak tasarlanmıştır (gizmohighway.com, 2006 ve Bellis, 2006). David Kenney ise ilk kez bez bir toz torbası ve yardımcı parçaları olan elektrikli süpürgeyi icat etmiş ve 1908 yılında bu süpürge'nin patentini almıştır (Bellis, 2006).

Daha sonra üretilen elektrikli süpürge ise 1912 yılı başında Hoover firması tarafından Avrupa'dan dünya piyasasına çıkmıştır (sciencemuseum.org.uk, 2003 ve ul.com, 2004). İlerleyen yıllarda yeni modeller geliştirilerek günümüzün modern elektrikli süpürgelerine ulaşılmıştır (quidio.cz, 2003).

Elektrikli süpürgeler ve bunların yardımcı parçaları evlerde pek çok yüzeyde yer alan tozları ve kirleri ortadan kaldırmak için kullanılmaktadır. Diğer bir kullanım nedeni ise; temizlikte harcanan insan enerjisini en aza indirmesidir (Ehrenkranz ve Inman, 1958).

Elektrikli süpürgeler genel olarak iki grupta incelenir. Bunlar;

* Bu makale "Ailelerin Elektrik Süpürgesi Satın Alırken ve Kullanırken Dikkat Ettikleri Hususların ve Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinin bir bölümünü oluşturmaktadır.

¹ Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Bölümü, Gölbaşı/ANKARA, handesahin@gazi.edu.tr

² Hacettepe Üniversitesi, Ev Ekonomisi Yüksek Okulu, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Sıhhiye/ANKARA, erkalsibel@hotmail.com

Dikey Model Elektrikli Süpürgeler: Genellikle halı temizliğinde kullanılırlar (Bredenberg, 1998). Tank tipi elektrikli süpürgelere göre daha ucuzdurlar ve daha az enerji kullanırlar (Anonymous, 1976).

Tank Tipi Elektrikli Süpürgeler: Daha çok sert zeminlerin temizliğine uygundurlar. Yüksek emiş gücü tank tipi elektrikli süpürgelerin iyi bir temizlik yapmasını sağlar. Ancak ağırdırlar (compareindia.com, 2003; arcelik.com, 2005).

Genel olarak elektrikli süpürgelerde şu temel parçalar bulunmaktadır;

1-Emici Ağız: Döşeme ve halıyla temasta olan kısımdır. Çeşitli yüzeyleri süpürmek için farklı tiplerde yapılmışlardır (Erel, 1978).

2-Pervane ve Pervane Muhafazası: Pervanenin verimliliği; pervanenin kanat sayısı ve şekline, büyüklüğüne, devir sayısına ve içinde döndüğü muhafazanın şekline bağlıdır. Pervane bir çok kanatlardan meydana gelmiştir ve bu kanatlar bir orta noktada toplanmıştır. Motorun miline doğrudan doğruya bağlı olduğundan motorla aynı devirde döner. Pervanenin hızla dönmesiyle hava, pervane kanatlarının yönelttiği yönde itilir ve pervanenin diğer yönünde bir vakum meydana gelir. Dışarıdaki hava bu boşluğu doldurmak için emici ağza doğru hareket eder. Bu arada havayla beraber kir ve tozlar da emici ağza girer ve pervane muhafazasından geçerek toz torbasına veya haznesine geçer (Erel, 1978).

3-Motor: Elektrikli süpürgelerde motorun hızı saniyede 6.000 - 20.000 devir arasında değişir. Motorun yüksek hızda olması her zaman emme kuvvetinin yüksek olduğu anlamına gelmez. Emme gücünün fazlalığı; pervanenin ve pervane muhafazasının büyüklüğüne ve şekline, emme ağzına ve kir torbasının veya haznesinin havayı geçirme direncine bağlı olarak değişir (Erel, 1978).

Elektrikli süpürgelerde motorlar zaman geçtikçe yavaşlar. Elektrikli süpürgelerin 500 saatlik kullanımdan sonra performanslarında düşüş olmaktadır. Haftada 2 saat kullanıldıklarında, ortalama 5 yıl performanslarında değişiklik olmadan temizleme yeteneklerini korurlar. Motora yapılan bakım elektrik süpürgelerinin ömrünü uzatır (ristenbatt.com, 2003).

4-Toz torbası: Toz torbaları çok çeşitli tiplerde olabilirler. Genellikle kağıt veya sentetik materyallerden yapılırlar (whatsthebest_vacuum.com, 2005). Torba içinde toz ve kir arttıkça elektrikli süpürgecin verimliliği azalır. Bu nedenle toz torbası sık sık boşaltılmalı veya modeline göre yenilenmelidir (Erel, 1978). Toz torbası bulunan elektrikli süpürgelerde temizlik yapıldıkça torba gözenekleri ince tozlarla tıkanır ve emiş gücünde kısa sürede azalma olur. Bu durum elektrikli süpürgecin veriminin azalmasına ve temizlik için daha çok zaman ile enerji harcanmasına neden olur. Toz torbasız (hazneli) elektrikli süpürgelerde tozlar suyun içine veya hazneye çekilir (arcelik.com, 2005).

Elektrikli süpürgecin yardımcı parçaları şunlardır;

Toz Fırçası: Yumuşak fırçası olan bu parça mobilya, pencere pervazı gibi yerlerde bulunan tozları etrafa yaymadan toplar (Anonymous, 1976). Ayrıca kırılabilir hassas eşyaların ve perdelerin tozunu almada da kullanılabilir (arcelik.com, 2005).

Mobilya Temizleme Başlığı: Mobilyaların, perdelerin, kumaşların ve örtülerin temizliği için dizayn edilmiştir (Anonymous, 1976).

Dar Girintileri Temizleme Başlığı: Uzun ve ince olan bu parça ile köşelere ve girintilere kolayca ulaşılabilir. Radyatör temizliğinde de kullanılırlar (Anonymous, 1976).

Sert Yüzey Fırçası: Duvar ve sert zeminlerde kullanılır (Anonymous, 1976).

Halı ve Sert Yüzey Kombinasyonu: Sert zeminlerde, halılarda ve duvar gibi düz yüzeyleri çizmeden temizlemede kullanılmak üzere dizayn edilmiştir (Anonymous, 1976; arcelik.com, 2005).

Elektrikli ev araçlarının fonksiyonel olmalarının yanı sıra yeterince sessiz ve kulağı rahatsız etmeyecek kalitede bir sesle çalışması gerekir. Elektrikli süpürgeler evlerde sıklıkla kullanılmasına rağmen insanı rahatsız eden gürültü kaynaklarının başında gelmektedir. Avrupa Birliği'nin getirdiği standartlar ve kısıtlamalar, ürünlerin daha tasarım aşamasında, çevre ile uyum içinde olacak şekilde geliştirilmesini öngörmektedir (Altınsoy ve

diğerleri, 2003). Son yıllarda yapılan araştırmalar gürültü düzeyi az olan elektrikli süpürelere talep olduğunu göstermektedir. Bir elektrikli süpürge'nin gürültü düzeyi 80dB'den daha fazla olmamalıdır (europa.eu.int, 2005).

1.1. Elektrikli Süpürge'nin Seçimi

Elektrikli süpürge gibi satın alma sıklığı seyrek ve maliyeti yüksek olan araçları satın almadan önce ihtiyacın doğru olarak saptanması, araç hakkında yeterli bilgi edinilmesi, piyasadaki araçlardan en uygun olanının seçilmesi mevcut kaynakların yerinde ve verimli kullanılması açısından önem taşımaktadır (Erel, 1978 ve Peet et al, 1979:409). Bu nedenle ailelerin satın almayı düşündükleri aracın para, zaman, enerji gibi satın alma ve kullanma maliyetlerinin yanı sıra farklı marka ve modellerin gereksinim ve istekleri karşılama durumunu, performansını ve ergonomik özelliklerini karşılaştırarak bir plan yapması ve satın almaya karar vermesi gerekmektedir (Erel, 1978: 54 ve quidio.cz, 2003).

Günümüzde temizlik araçları, temizlik ihtiyacına, zemin ve zemin kaplama malzemelerindeki gelişmelere göre dizayn edilmektedir. Son yıllarda temizlik araçlarında pek çok gelişmeler yaşanmış, daha hafif, motoru küçük, emiş gücü ve filtre yeteneği daha fazla olan çeşitli tipte araçlar üretilmeye başlanmıştır. Yeni ve çeşitli araçların piyasaya çıkması, bunları kullanan ailelerin artması, araçların; seçimi hakkında kullanıcının daha çok bilgi sahibi olmasını gerektirmektedir (Erel, 1978 ve sanayi.gov.tr, 2008).

Elektrikli süpürge seçerken;

- Aracın şekline, boyutlarına, ağırlığına ve modeline (Bredenberg,1998 www.epinions.com, 2001; www.epinions.com, 2004)
- Bakım ve temizliğinin kolay olmasına (Kadayıfçılar, 1967)
- Leke tutmayan silinebilen malzemedendir yapılmış olmasına (Anonymous, 1995:7)
- Kullanım sırasında kullanıcıya ve çevresindekilere zarar vermeyecek şekilde emniyetli olmasına (TSE, 1963 ve Kadayıfçılar, 1967)
- Aracın temizlenmesi güç olan girintilerinin bulunmamasına (Anonymous, 1995:7)
- Emme gücünün çeşitli yüzeylere göre ayarlanabilmesine (rd.org.tr, 2003)
- Çarpmalara karşı aracın etrafında bir koruma düzeneğinin bulunmasına (Bayraktar, 1989:1)
- İyi bir manevra yeteneğinin olmasına (epinions.com, 2000)
- Elektrikli süpürge ile birlikte kullanılmak üzere verilen parçaların birbirine uyacak şekilde imal edilmiş olmasına ve parçaların kolaylıkla takılıp çıkarılabilmesine (TSE, 1963)
- Kolay takılıp çıkarılabilen bir toz torbasının bulunmasına (epinions.com, 2000)
- Toz torbasının dolduğunu gösteren bir sinyalin bulunmasına (Erel, 1978)
- En az 6 m boyunda bükülebilir bir kordonunun bulunmasına, kordonun kolay bir şekilde çıkarılmasına ve sarılmasına (TSE, 1963 ve Kadayıfçılar, 1967)
- Hortumunun toplam uzunluğunun en az 1.60 m olmasına (TSE, 1963 ve Kadayıfçılar, 1967)
- Elektrikli süpürgeyi kullanırken eğilmek zorunda kalınmamasına (TSE, 1963)
- Gürültülü olmamasına (Anonymous, 1979: 44)
- Garanti belgesinin olmasına (Anonymous, 1995 ve epinions.com, 2000)
- Aracın üzerinde TSE markası bulunmasına (Anonymous, 1990)
- Aracın yedek parçalarının piyasada bulunabilmesine (Anonymous, 1991:4)
- Servis kolaylığının olmasına (sanayi.gov.tr, 2008)
- Fiyatına, dikkat edilmelidir. Çünkü araçta ilave parçalar arttıkça fiyat da yükselmektedir (Anonymous, 1995).

1.2. Elektrikli Süpürge'nin Kullanımı

Elektrikli süpürge'nin seçimi kadar doğru bir şekilde kullanılması da önemlidir (Peet, 1979). Elektrikli süpürelere genellikle yer döşemelerinin ve halıların temizliğinde kullanılmakta, perde, mobilya ve duvar temizliği için olan yardımcı parçaları pek fazla kullanılmamaktadır. Elektrikli süpürge'den tam bir verim elde etmek için her bir parçanın fonksiyonunu ve doğru kullanımını da bilmek gerekir (Bayraktar, 1989:1). Elektrikli süpürge kullanımını elektrik enerjisi tüketimini arttırmakla beraber fiziksel gücü azaltır, işin daha düzgün ve daha verimli yapılmasını sağlar (Gönen ve Kalınkara; 1987).

Elektrikli süpürgeден maksimum fayda elde edebilmek, verimini arttırmak ve ömrünü uzatabilmek için kullanırken kılavuzu dikkatli bir şekilde okunmalı, üretici tarafından yapılan açıklamalara uyularak belli aralıklarla bakımı yaptırılmalıdır (Anonymous, 1991:4).

Aracın temizleme yeteneğinin devamı; yüksek emme gücünün korunması ile mümkündür (Erel, 1978). Elektrikli süpürgeден temizleme gücünün hep aynı olması için toz torbasının sık değiştirilmesi veya temizlenmesi gerekir. Çünkü dolu olan bir toz torbasının havayı itmek için daha büyük güce ihtiyaç duyacağından, bu durum toz ve kirlerin emilmesi için gerekli gücün azalmasına neden olur ve tükettiği elektrik enerjisi miktarı da artar (Erel, 1978 ve Bayraktar, 1989:1). Bu nedenle toz torbasının temiz ve yerine iyi yerleşmiş olmasına dikkat edilmelidir. İkinci bölüm, havanın geçtiği hortumdur. İplik, saç, halı tüyleri vb. zamanla fırça üzerinde toplanarak serbestçe dönmelerini engeller ve elektrikli süpürgeден içinde hava geçen yerleri tıkayabilir. Bu durum elektrikli süpürgeден temizleme gücünü olumsuz yönde etkileyeceğinden, zaman zaman fırçanın kontrol edilmesi ve temizlenmesi gerekir (Bayraktar, 1989:1 ve compareindia.com, 2004). Elektrikli süpürgelerde motora yakın bir hava filtresi bulunur. Elektrikli süpürgeyi kullanan kişinin bu filtreyi periyodik olarak temizlemesi gerekir. Kirli havanın motordan geçmesi motorun ısınmasına ve bu ısınmanın sürekliliği de motorun yanmasına neden olabilir (Bayraktar, 1989:1).

Yüzeyler temizlenirken gözle görülmeyen tozlar elektrikli süpürgeден havaya yayılabilir. Bu küçük parçalar çeşitli yollarla akciğerlere girerek hastalıklara yol açabilirler. Bu, sadece elektrikli süpürgeyi kullananlar için değil, tüm aile bireyleri özellikle de çocuklar, yaşlılar, astım hastaları ile kalp ve akciğer hastaları için tehlikelidir. Bunu engellemek için yüksek filtre sistemine sahip elektrikli süpürgeler üretilmeye başlanmıştır (quidio.cz, 2003). Özellikle yeni model elektrikli süpürgelerde kullanılan HEPA (High Efficiency Particulate Air) filtre, 0,3 mikron ve daha fazla büyüklükteki mikroskobik tozların %99,97'sini filtre edebilir. Çoğu elektrikli süpürge toz torbasının büyük gözenekli olmasından dolayı 20 mikron altındaki alerjenleri toz torbasında tutamamaktadır. HEPA filtreler bu tozların havaya karışmasını engeller (create-your-healthy-home.com/HEPA-vacs, 2004).

Teknolojide meydana gelen değişikliklerle birlikte yeni ve çeşitli araçların piyasaya çıkması, bunları kullanan ailelerin artması, araçların seçim, bakım ve kullanımı hakkında kullanıcının daha çok bilgi sahibi olmasını gerektirmektedir (Erel, 1978).

2. KAYNAKLAR

Altınsoy, E. & Kanca, G., Belek, T.; **Ürün Geliştirmede Ses Kalitesi Yöntemi ve Elektrik Süpürgeleri Üzerinde Bir Uygulama,**

http://www.homepage.ruhr_uni_bochum.de/ErcanAltinsoy/altinsoyatas.98.pdf (21.02.2003)

Anonymous; (1976) **Vacuum Cleaners.** Consumer Reports Magazine, Vol: 41, No: 3 March.

Anonymous; (1976) **Vacuum Cleaners: Canister and Uprights.** Consumer Reports, 41;10

Anonymous; (1979) **Vacuum Cleaners,** Consumer Reports, 44; 9; S: 515-519.

Anonymous; (1990) **Temizliğin 28 Yolu Tüketici** Klavuzu Sayı: 44, S: 12, Aralık.

Anonymous; (1991) **Bir Ev Aracı Satın Alırken** Tüketici Bülteni, 4; 38; S: 6

Anonymous; (1995) **Ev Araçlarınızı Satın Alırken Planlı Olmalısınız** Tüketici Bülteni,7; 8; S:9

Anonymous; (2000) **Read Advice.**

(http://www.epinions.com/hmgd_review=6808=15AE4205-399EF1DE_prod1 20.12.2003)

Anonymous;(2001) **Read Advice.** <http://www.epinions.com/content.htm> (20.12.2003)

- Anonymous; (2008) **Elektrikli ve Elektronik Araçları Seçme ve Satın Almada Dikkat Edilecek Hususlar**
(<http://www.sanayi.gov.tr/webedit/gozlem.aspx?sayfaNo=291> 20.08.2008)
- Anonymous; (2003) **Dayanıklı Ev Araçları.** (<http://www.rd.org.tr/kristal/Kategori.asp> 14.11.2003)
- Anonymous; (2003) **The Vacuum Cleaner**
(<http://www.sciencemuseum.org.uk/on-line/vacuums/pottedhist.asp> 11.12.2003)
- Anonymous; (2003) **Loss of Vacuum Cleaner Performance with Use.**
(<http://www.ristenbatt.com/perflos.mv> 12.06.2003)
- Anonymous; (2003) **The Vacuum Cleaner.** (<http://www.quidio.cz/objevy/vysavac.htm> 08.12.2003)
- Anonymous;(2003) **Usage Tips for Vacuum Cleaners.**
(<http://www.compareindia.com/tips/usagetipsforvacuumcleaner.htm> 06.06.2003)
- Anonymous;(2004) **Vacuum Cleaners.**
(<http://www.ul.com/about/history/1900/vacuum.html>.13.12.2004)
- Anonymous; (2004) **Vacuum Cleaner Buying Guide**
(<http://www.vacuumcleaners.com/buyingguide.htm>. 03.01.2004)
- Anonymous; (2004) **HEPA Vacuums.**
(<http://www.create-your-healthy-home.com/HEPA-vacs.htm> 22.11.2004)
- Anonymous; (2004) **Alerjen Maddelerden Nasıl Korunabilirim?**
<http://www.hepa-systems.com/alerji/alerjenlerdenkorunma.htm>. (22.11.2004)
- Anonymous.:(2004) **Usage Tips for Vacuum Cleaners**
(<http://www.compareindia.com/tips/usagetipsforvacuumcleaners.htm> 03.01.2004)
- Anonymous; (2005) **European Ecolabel: Vacuum Cleaners.**
(http://www.europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/pdf/vacuum_cleaners/technicalstudy
05.01.2005)
- Anonymous; (2005) **Buying Guide Features.**
(<http://www.whats-the-best-vacuum.com/tutorial6.shtml> 17.05.2005)
- Anonymous;(2005) **S6700 Elektrikli Süpürge Kullanım Kılavuzu.**
(<http://www.arcelik.com/productuserManual.aspx> 27.07.2005)
- Anonymous;(2006) **The History of the Vacuum Cleaner.**
(<http://www.gizmohighway.com/history/vacuum.htm>(18.05.2006)
- Bayraktar, M. (1989) **Ev Bakım Araçlarının Verimli Kullanımı.** Anahtar, 1; 12; S:14
- Bellis, M. (2006) **The History of Vacuum Cleaners.**
<http://www.inventors.about.com/library/inventors/blvacuum.htm> (18.05.2006)
- Bredenberg, J. (1998) **Clean it Fast, Clean it Right.** S: 496-497 Rodale Publication, United States.
- Ehrenkranz,F., Inman, L.; (1958) **Equipment in the Home.** Harper Brothers Publishers, New York.

- Erel, S. (1978) **Evde Kullanılan Araç ve Gereçler**. Hacettepe Üniversitesi Yayınları A-24; S: 54-67 H.Ü. Basımevi, Ankara.
- Gönen, E. & Kalınkara, V. (1987) **Elektrikli Ev Araçlarının Satın Alınması, Kullanımı ve Enerji Tasarrufu**. S: 1-2 A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Kadayıfçılar, S. & Yavuzcan, G.(1967) **Ev İdaresi İle İlgili Alet ve Makine Bilgisi**. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları 284, S: 226-228, A.Ü. Basımevi, Ankara.
- Peet, L. et al. (1979) **Household Equipment**. S:389-403, John Wiley Sons Inchh, New York
- Şafak, Ş. & Terzioğlu, R.G. (1987). **Kadınların Ev İşlerini Yapmada İş Kolaylaştırıcı Yöntemlerin Kullanılma Durumlarının İncelenmesi**. Ev Ekonomisi Dergisi Sayı 5; 2-3; S: 16-17.
- Türk Standartları Enstitüsü (1963); **Elektrik Süpürgesi**.